

TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILIYATI OSHIRISH YO'LLARI

Baxromqulova Sarvinoz Ahror Qizi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi tinglovchisi

Bank tizimida innovatsion ishlanmalarni yaratish strategik rejalashtirishning eng asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Uning asosiy maqsadi tizimning ilmiy-texnik va texnologik faoliyatini belgilab beradi hamda innovatsiyalarni yaratish, ularni xizmat ko'rsatishga qo'llash, yangi mahsulot ishlab chiqarishni yaratish maqsadida yangi texnologik jarayonlarni ishlab chiqib faoliyatda qo'llash, foydalanilayotgan xizmat ko'rsatish texnologiyalarini doimo takomillashtirishdan iborat bo'ladi.

Innovatsion faoliyatni rivojlantirish, korporativ korxonalarda ilmiy-texnik komplekslar tashkil etish va ular ustida ilmiy ish olib borib, ishlab chiqarishga qo'llash bo'yicha yagona tizimni tashkil etish orqali bank to'lov qobiliyatini ta'sirini oshirish zarur bo'ladi.

Hozirda iqtisodiyotning rivojlanishi uchun innovatsion ishlanmalar yaratilib, ishlab chiqarishga, hamda banklarga joriy etilmoqda. Yangi texnika va texnologiyalarning vujudga kelishi bilan mahsulotlar hamda bank xizmatlar ko'rsatishning yangi, jahon standartlariga javob beradigan mahsulot va xizmat turlarini, ya'ni ilmiy mehnat sarflanadigan tovarlarning yangi turlarini yaratish asosiy o'rinni egallay boshladi. Bu yerda innovatsion maqsadlarning aniqligi muhim o'rin tutadi.

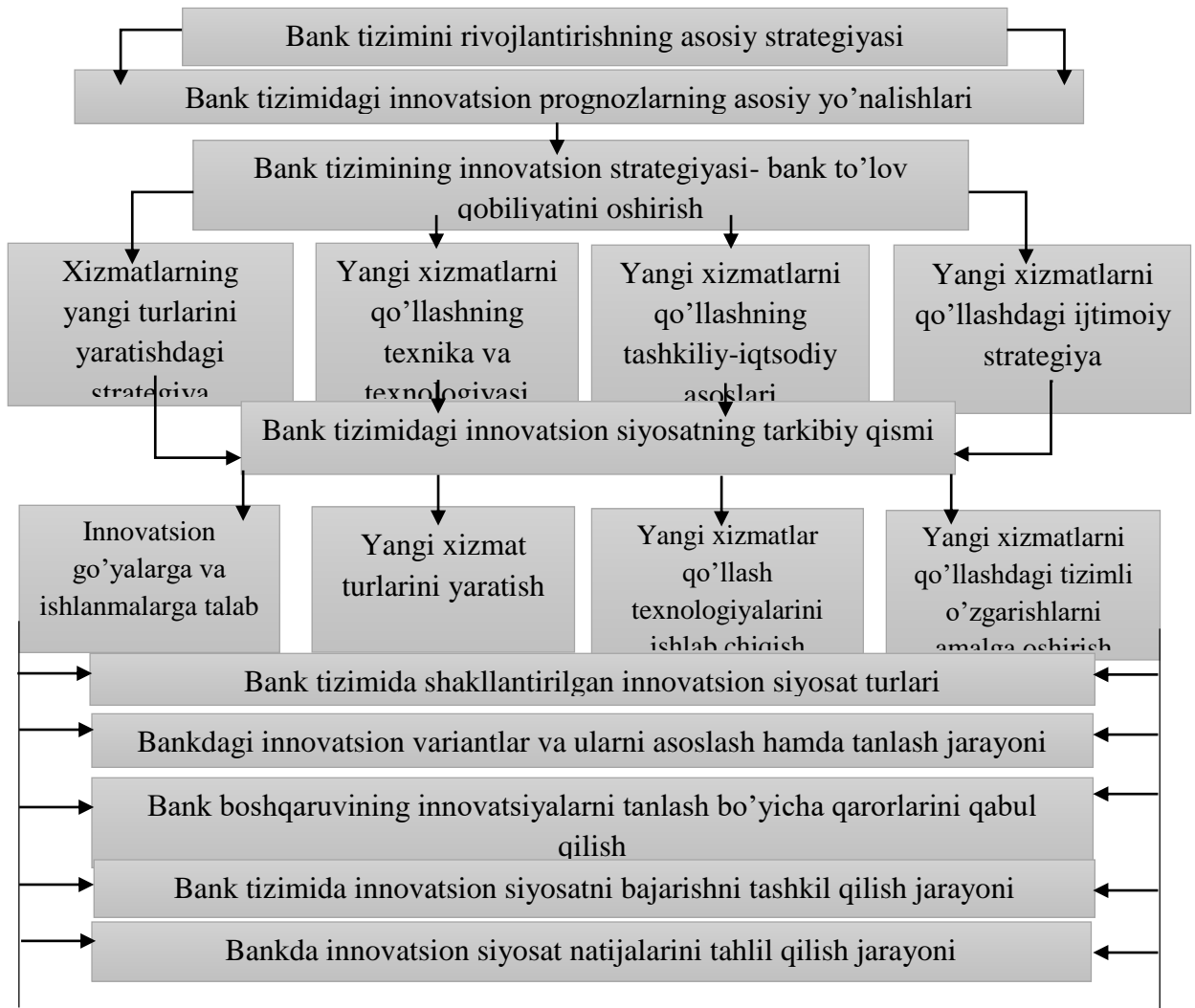
Bank tizimida innovatsion ishlanmalarni yaratish quyidagi yutuqlarga olib keladi:

- yangi texnik-texnologik qarorlar qabul qilinadi, bu yo'nalishda izlanish yangi kashfiyotlarni yaratishdan iborat;
- ilmiy izlanishlar va yangi texnik-texnologik ishlanmalar yaratiladi;
- ishlab chiqarish yangi mahsulot va xizmatlar ko'rsatishga texnologik tayyorlanadi;
- yangi mahsulot va xizmatlar bozorda doimiy takomillashtiriladi va raqobatbardoshlik darajasi ta'minlanadi.

Bank tizimida innovatsion siyosatning asosi innovatsion ishlanmalarni shakllantirish maqsadini to'g'ri tashkil etish, ularni amalga oshirish vaqtini aniqlash, amaliy maqsadlarni bajarish darajasiga baho berish, yangi mahsulot va xizmatlar ko'rsatishning amalga oshirilish muddatini qisqartirishdan iborat. Bank tizimida innovatsion siyosatni shakllantirishning ketma-ketligi 1.2- rasmda ifodalangan.

Banklarni to'lov qobiliyatini tartibga solishning innovatsion ishlanmalarni yaratishning asosiy bosqichlari bo'lishi mumkin. Banklarda innovatsion ishlanmalarni yaratishning asosiy bosqichlari quyidagilar:

Birinchi bosqich. Bank tizimida shakllanayotgan va kelib tushayotgan yangi g'oya hamda takliflarni bir tizimga keltirish, ya'ni:

1-rasm. Bank tizimida innovatsion siyosatini shakllantirishning ketma-ketlik sxemasi

- Xizmat ko'rsatish bozorini o'rganish natijasida xizmat turlari va ularni amalga oshirish texnologiyalarining o'zgarishi, innovatsiyalar to'g'risida konstruktorlik va texnika, texnologiya ishlab chiqaradigan korxonalar, marketing xizmati, qayta ishlovchi korxonalar, savdo alokachilari va boshqa aniq iste'molchilardan kelib tushadigan ma'lumotlarni (turli takliflar, talablar, reklamalar va b.) yig'ish;
- yangi xizmatlar turini ishlab chiqarish imkoniyatlari, bu boradagi risk darajasi va hajmi to'g'risida ma'lumotlar to'plash;
- xizmat ko'rsatish bozori va uning uzoq davrga rivojlanishi to'g'risida ma'lumotlar yig'ish.

Ikkinchi bosqich. Bu bosqichda asosan yangi go'ya, ishlanmalar va kashfiyotlarni yaratish, ularning eng maqbulini tanlash amalga oshiriladi, yana:

-bankda yaratilgan yangi g'oyalarni xizmat ko'rsatish jarayoniga tatbiq etish bo'yicha bankning imkoniyatlarni aniqlash va uni amalga oshirish muddatini belgilash.

Uchinchi bosqich. Innovatsion g'oya va ishlanmalarning iqtisodiy, samaradorligini tahlil qilish. Bunda:

- aniq g'oya va ishlanmalarni e'tirof etadigan innovatsion ishlanmalarni yaratish;

- innovatsion g'oya va ishlanmalarning texnik-iqtisodiy xarakteristikasini aniqlash, uning sifatiga baho berish;

- innovatsion ishlanmalarni yaratish va uni xizmat ko'rsatish jarayoniga qo'llash bo'yicha xarajatlarni (investitsiya hajmini), innovatsiyaning o'zini-o'zi iqtisodiy qoplash davrini aniqlash;

- innovatsion g'oya va ishlanmalarni yaratish uchun zarur bo'lgan moliyaviy, mehnat, moddiy-texnik va boshqa resurslarning yetarlilik darajasini aniqlash;

- innovatsion g'oya va ishlanmalarni xizmat ko'rsatish jarayoniga joriy qilish vaqtini belgilash;

- innovatsion goya va ishlanmalarning foydalilik darajasini aniqlash, tahlil qilish va uni baholash.

To'rtinchi bosqich. Innovatsion g'oya va ishlanmalarni yaratishning asosini shakllantirish:

- bankning boshqaruv tizimida innovatsion g'oya va ishlanmalar uchun tegishli bo'lim yoki boshqarmalarning aniq huquq hamda majburiyatlarini ko'rsatuvchi dasturni ishlab chiqish;

- innovatsion g'oya va ishlanmalarni yaratish hamda uni amalda sinab ko'rish bo'yicha tadbirlarni (xizmat ko'rsatish holatini tekshirish, axborot va boshqa xavfsizlik darajasini aniqlash va b.) belgilash.

Beshinchi bosqich. Bank tizimidagi marketing xizmatining innovatsion g'oya va ishlanmalar to'g'risidagi dasturiga asosan, innovatsiyalarni xizmat ko'rsatish jarayonlariga qo'llash bo'yicha qaror qabul qilish. Qabul qilinishi zarur bo'lgan qaror quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

-innovatsion g'oya va ishlanmalarning tadbirkorlik nuqtai nazaridan asoslanishi: innovatsiyaning foydalilik darajasi, innovatsiyaga bo'lgan talab va taklifning qondirilish darajasi, innovatsion ishlanmalarni sotish yillari va uslublari, bunday innovatsiyalarni sotish bo'yicha tiplangan tajribalarning mavjudligi;

- bank tizimining xizmat ko'rsatish imkoniyatlari: amaldagi xizmat ko'rsatish va boshqa resurs samda suvvatlardan foydalanish, zaruriy resurslar va yuqori darajadagi mutaxassislar bilan ta'minlash;

- bank tizimining moliyaviy imkoniyatlari: innovatsion g'oya va ishlanmalarni yaratish, qo'llash va sotish uchun belgilangan investitsiya hajmining umumiy

summasini, moliyalashtirish manbalarini, ko'zlangan natijalar foydaliligi yoki ma'lum davrga zararliligini aniqlash;

- mamlakat va bank tizimida amaldagi normativ hujjatlar – standartlar, Davlat normalari va boshqalar talabiga mosligi;

- innovatsiyani patent litsenziyasi bilan himoyalashni ta'minlash.

Bank tizimida innovatsion ishlanmalarni yaratishdan asosiy maqsad yangi yaratilayotgan xizmatlar ko'rsatishning tannarxini minimumlashtirish hamda ularni to'lov qobiliyatini oshirishdan iborat. Qolaversa, xizmat ko'rsatish bozoridagi mavqeini mustahkamlab, bozorni egallash doirasini yanada kengaytirish hamda mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yuqoori darajaga ko'tarish orqali ularni to'lov qobiliyatini zamon talablari darajasida saqlab qolishga erishish mumkin bo'ladi.